

Promemoria

Krav på rapportering av betalningstider

Promemorians huvudsakliga innehåll

Långa betalningstider inom näringslivet leder till försämrad likviditet för leverantörerna, vilket i sin tur ofta ger dem sämre möjligheter att utveckla sina verksamheter och en pressad finansiell situation. Problemet påverkar särskilt mindre företag som är i behov av god likviditet för att kunna utvecklas och växa samtidigt som de inte har samma möjlighet som större företag att ordna extern finansiering. De genomsnittliga avtalade betalningstiderna i Sverige har enligt en kartläggning som Näringsdepartementet gjort ökat med tre dagar under de senaste tio åren.

Mot denna bakgrund behöver åtgärder vidtas för att bryta utvecklingen mot allt längre betalningstider. Näringsdepartementet har därför tagit initiativ till åtgärder för att försöka få till stånd en självreglering inom näringslivet. Som ett komplement till sådana åtgärder bör det införas ett krav på rapportering av betalningstider. I denna promemoria föreslås därför att företag med minst 500 anställda, enligt en ny lag, årligen ska redovisa uppgifter om avtalade betalningstider, faktiska betalningstider och försenade betalningar. Uppgifterna kommer att göra det möjligt att följa utvecklingen av betalningstiderna. Genom offentliggörande av de inrapporterade uppgifterna skapas dessutom ett nytt incitament för företag med längst betalningstider och som betalar sent att ändra sitt beteende. Därigenom säkerställs att de frivilliga åtgärderna leder till en verklig förändring.

Den nya lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2019. Den första rapporteringen ska ske under juli eller augusti 2020.

Innehållsförteckning

1	Promemoria för remittering	3
2	Förslag till lag om rapportering av betalningstider	4
3	Bakgrund.....	6
3.1	Direktivet om bekämpande av sena betalningar	6
3.2	Promemoria om tvingande betalningstider i näringslivet	7
3.3	Kartläggningar av betalningstiderna i Sverige	8
3.3.1	Avtalade betalningstider	8
3.3.2	Sena betalningar	9
3.3.3	Internationell jämförelse.....	9
3.4	Kommissionens utvärdering av direktivet	11
3.5	Näringslivets underlag till uppförandekod	11
4	Ett krav på rapportering av betalningstider	12
4.1	Ett rapporteringskrav införs.....	12
4.2	Endast vissa företag bör vara rapporteringsskyldiga	15
4.3	Rapporteringsperiod och intervall	18
4.4	Rapporterings omfattning	19
4.5	Fördelning på storlekskategori	22
4.6	Elektronisk rapportering	23
4.7	Ansvarig myndighet	24
4.8	Tillsyn och sanktioner	24
4.9	Bemyndigande.....	26
5	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	26
6	Konsekvenser	27
6.1	Problemet	27
6.2	Alternativa lösningar	27
6.3	Konsekvenser för staten	29
6.4	Konsekvenser för kommunerna.....	29
6.5	Konsekvenser för företag	30
6.6	Konsekvenser för enskilda	31
6.7	Konsekvenser för miljön	31
6.8	EU-rätten	31
6.9	Övriga konsekvenser	31
7	Författningskommentar	32

1 Promemoria för remittering

Denna promemoria har utarbetats inom Regeringskansliet för remittering till ett antal berörda instanser.

2 Förslag till lag om rapportering av betalningstider

Härigenom föreskrivs att

1 § Denna lag syftar till att åstadkomma en öppen redovisning av betalningstider för att förbättra likviditeten i företag med färre än 250 anställda. Lagen innehåller bestämmelser om skyldighet för vissa företag att rapportera uppgifter om betalningstider vid köp av varor eller tjänster.

2 § I denna lag betyder

rapporteringskyldigt företag: ett företag bildat enligt svensk rätt där medelantalet anställda under vart och ett av de två senaste räkenskapsåren uppgått till minst 500,

svenska företag: företag som ingår i Statistiska centralbyråns allmänna företagsregister,

avtal om omvänd factoring: avtal som innebär att leverantören får betalt från ett finansbolag när köparen godkänner fakturan,

redovisningsperiod: från och med den 1 juli till och med den 30 juni följande kalenderår.

3 § Ett rapporteringskyldigt företag ska till Bolagsverket senast den 31 augusti varje år rapportera uppgifter om betalningstider vid köp av varor eller tjänster från svenska företag med färre än 250 anställda.

Följande uppgifter ska rapporteras för fakturor som betalats under den senaste redovisningsperioden:

1. den genomsnittliga avtalade betalningstiden,
2. den genomsnittliga faktiska betalningstiden, och
3. den andel fakturor som betalats efter utgången av avtalad betalningstid.

Uppgifterna enligt andra stycket ska redovisas var för sig för

1. företag som har 0–9 anställda,
2. företag som har 10–49 anställda, och
3. företag som har 50–249 anställda.

När det gäller köp för vilka avtal om omvänd factoring träffats, ska uppgifterna enligt första–tredje styckena redovisas separat.

4 § Bolagsverket ska förse ett rapporteringskyldigt företag med de uppgifter som behövs för att företaget ska kunna fastställa vilka av dess leverantörer som är svenska företag och faller in i storlekskategorierna enligt 3 § tredje stycket.

5 § Bolagsverket ska föra ett register över de uppgifter som rapporteras enligt 3 §.

6 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om rapporteringskyldigheten enligt 3 §.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.
 2. Rapporteringsskyldigheten enligt 3 § tillämpas första gången för redovisningsperioden från och med den 1 juli 2019 till och med den 30 juni 2020.

3 Bakgrund

3.1 Direktivet om bekämpande av sena betalningar

Inom EU har ett direktiv om bekämpande av sena betalningar antagits; Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/7/EU av den 16 februari 2011 om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner (direktivet). Direktivet är ett minimidirektiv och medlemsstaterna får behålla eller sätta i kraft bestämmelser som är mer gynnsamma för borgenären än de bestämmelser som är nödvändiga för att följa direktivet (artikel 12.3).

Tillämpningsområde

Direktivet gäller för betalningar vid handelstransaktioner, dvs. transaktioner mellan två näringsidkare eller mellan en näringsidkare och en offentlig myndighet, som leder till leverans av varor eller tillhandahållande av tjänster mot ersättning. Regleringen omfattar således inte betalningar i konsumentförhållanden eller mellan myndigheter.

Gemensamma regler

De flesta av direktivets regler är tillämpliga såväl vid avtal mellan näringsidkare, som vid avtal mellan näringsidkare och offentlig myndighet. Medlemsstaterna är skyldiga att införa generella regler som garanterar att

- borgenären automatiskt har rätt till dröjsmålsränta och förseningsavgift om 40 euro vid sen betalning,
- borgenären har rätt till ersättning för indrivningskostnad som överstiger 40 euro,
- godkännande och kontroll av varan eller tjänsten inte får pågå mer än 30 dagar om inte annat uttryckligen avtalats,
- avtalsvillkor eller bruk som är grovt oskäligen mot borgenären antingen inte är verkställbara eller berättigar till skadestånd,
- en exekutionstitel ska kunna erhållas inom 90 dagar vid obestridda fordringar.

Regler för transaktioner mellan två näringsidkare

Vid transaktioner mellan näringsidkare ska medlemsstaterna införa regler som garanterar att betalningsperioden inte får överstiga 60 dagar om inte annat uttryckligen avtalats.

Sverige valde, i likhet med flera andra medlemsstater, att gå längre än vad direktivet kräver då betalningstiden mellan näringsidkare ska vara 30 dagar, om inte borgenären uttryckligen godkänt en lägre betalningstid (2 a § räntelagen [1975:635]).

Regler för transaktioner mellan näringsidkare och offentlig myndighet

Vid transaktioner där gäldenären är en offentlig myndighet ska medlemsstaterna införa regler som garanterar att betalningsperioden inte överstiger 30 dagar. Betalningsperioden får dock uppgå till 60 dagar för offentliga myndigheter som bedriver ekonomiskt verksamhet av industriell eller kommersiell natur och för offentliga organ som tillhandahåller hälso- och

sjukvård. Motsvarande gäller om det objektivt sett är motiverat mot bakgrund av avtalets särskilda karaktär. Slutligen innebär direktivet att räntesatsen för dröjsmålsräntan inte får understiga summan av referensräntan och åtta procentenheter.

Sverige har valt att inte utnyttja möjligheten att i vissa fall tillåta att offentliga myndigheter avtalar om längre betalningstider. Enligt svensk rätt är därför en offentlig myndighet förhindrad att avtala om en betalningstid som överstiger 30 dagar (2 a § räntelagen).

3.2 Promemoria om tvingande regler om betalningstider i näringslivet

I samband med att propositionen Snabbare betalningar (prop. 2012/13:36) med förslag till genomförande av direktivet behandlades i riksdagen tillkännagav riksdagen att regeringen skulle återkomma med förslag om hur de små och medelstora företagens ställning fortsatt kan stärkas avseende betalningstider, däribland med förslag till lagstiftning som inte tillåter längre betalfrister än trettio dagar i förhållanden näringsidkare emellan (bet. 2012/13:CU6 och rskr. 2012/13:144). Ett motsvarande tillkännagivande beslutades av riksdagen även det påföljande året (bet. 2013/14:CU20 och rskr. 2013/14:201). Justitiedepartementet tog år 2013 fram en promemoria, Tvingande regler om betalningstider i näringslivet, med ett sådant förslag till skärpning av lagstiftningen och remitterade detta (dnr Ju2013/00557/L2).

Några remissinstanser välkomnade förslaget om tvingande regler om betalningstider och framhöll de fördelar som förslaget skulle kunna få för de företag som är drabbade av problem med mer eller mindre påtvingade långa betalningstider. Betydligt fler remissinstanser framförde dock allvarliga invändningar mot promemorians förslag att införa tvingande regler om betalningstider. De näringslivsorganisationer som motsatte sig förslaget företräder avsevärt fler företag än de remissinstanser som tillstyrkte förslaget. Organisationer som företräder små och medelstora företag återfinns i bägge grupperna. Även bland de remissinstanser som inte utgörs av näringslivsorganisationer, var de som redovisade sina analyser kring förslagens för- och nackdelar övervägande negativa.

Invändningarna mot förslaget tog sikte på många olika aspekter. Kritiken avsåg bl.a. att förslaget begränsade avtalsfriheten på ett sätt som var direkt skadligt. Förslaget riskerade dessutom att leda till försämrad internationell konkurrenskraft för svenska företag. Vidare var en invändning som framfördes från flera remissinstanser att det kunde ifrågasättas om tvingande civilrättsliga regler om betalningstider överhuvudtaget kan leda till förbättringar för de små eller medelstora företag som reglerna avser att skydda. Detta eftersom de företag som reglerna främst avser att skydda är de företag som är mest beroende av att behålla vissa kunder. Tvingande civilrättsliga regler om betalningstidens längd har nämligen inte någon direkt inverkan på näringslivets aktörer, om förfördelade parter inte väljer att genomdriva sin rätt enligt dessa regler. Många mindre leverantör anser sig emellertid inte kunna agera rättsligt mot sin motpart, eftersom de är beroende av att upprätthålla goda affärsrelationer med denne.

Promemorian har inte föranlett några lagstiftningsåtgärder.

3.3 Kartläggningar av betalningstiderna i Sverige

Den första kartläggningen av de svenska betalningstiderna gjordes 2006 inom ramen för utredningen *Betalningstider i näringslivet* (SOU 2007:55). Av den kartläggningen framgick att betalningstiderna generellt inte var så långa i Sverige som i många andra europeiska länder. Samtidigt stod det klart att det i viss utsträckning även i Sverige förekom både långa avtalade betalningstider och betalningsförseningar. År 2015 gav Näringsdepartementet en utredare i uppdrag att göra en kartläggning av betalningstiderna i Sverige och Europa. Syftet var att fastställa om de författningsändringar som trädde i kraft 2013 haft någon effekt på betalningstiderna. I uppdraget ingick bl.a. att kartlägga hur betalningstiderna i Sverige ser ut generellt sett, men även hur betalningstiderna ser ut i olika branscher samt att undersöka orsaken till aktuella betalningstider. I uppdraget ingick inte att lägga fram förslag på åtgärder. Nedan följer en kortfattad sammanfattning av vad kartläggningen visade.¹

3.3.1 Avtalade betalningstider

Den avtalade betalningstiden i Sverige är genomsnitt 30 dagar, vilket innebär en ökning med tre dagar i förhållande till den undersökning som gjordes 2006. Kortast avtalad betalningstid har fakturor som ställs ut till mikroföretag (28 dagar) medan längst avtalad kredittid ges till stora företag (32 dagar). Den genomsnittliga avtalade betalningstiden för kunder inom offentlig sektor är 29 dagar.

Den vanligaste avtalade betalningstiden överstiger inte 31 dagar (85 procent). Var tionde faktura har en betalningstid mellan 32 och 59 dagar och cirka 4 procent av fakturorna har en avtalad betalningstid som är 60 dagar eller mer. Denna bild överensstämmer i stort med undersökningen från 2006 även om en viss ökning av andelen fakturor som har en avtalad betalningstid som överstiger 60 dagar kan observeras.

I likhet med undersökningen från 2006 varierar inte den genomsnittliga avtalade betalningstiden i någon större utsträckning beroende på branschtillhörighet eller beroende på vilken bransch eller sektor företaget har sin huvudsakliga försäljning.

Det är tydligt att det främst är de stora företagen som kräver längre avtalade betalningstider. När medelstora och stora företag säljer varor och tjänster till stora företag är den genomsnittliga betalningstiden 38 respektive 40 dagar.

Den främsta orsaken till långa avtalade betalningstider är att företag i dominerande ställning får sina leverantörer att gå med på längre kredittider. Närmare hälften av alla företag instämmer helt eller delvis i påståendet att påtryckningar från företag i dominerande ställning medför att underleverantörer tvingas acceptera långa betalningstider. Andelen med den uppfattningen är högst bland företag verksamma inom branscherna kemi- och läkemedelsindustrin (91 procent), IT-tjänster (76 procent) och livsmedelsindustrin (62 procent).

¹ Kartläggning av betalningstider i näringslivet finns tillgänglig på www.regeringen.se.

Kundernas krav på långa avtalade betalningstider påverkar framför allt företagets likviditet och lönsamhet. Mer än vart tredje mikroföretag och mer än vart fjärde småföretag uppger att de långa betalningstiderna har mycket eller ganska stor betydelse för deras möjlighet att öka antalet anställda.

Mer än hälften av de svenska företagen känner till de författningsändringar som infördes 2013 för att införliva EU-direktivet om bekämpande av sena betalningar, men det är ytterst få som anser att dessa ändringar påverkat avtalstiderna.

3.3.2 Sena betalningar

En tredjedel av de svenska företagen betalar en del av sina fakturor för sent och 80 procent av företagen har under det senaste året fått betalt efter fakturadatumet. Undersökningen visar dock att mikroföretagen är betydligt bättre på att betala i tid än de stora företagen. Bland mikroföretagen är det 70 procent som uppger att de betalar alla sina fakturor i tid medan motsvarande siffra för de stora företagen är 20 procent.

Av de fakturor som betalas för sent betalas mer än två tredjedelar inom 9 dagar, ytterligare 17 procent inom 29 dagar och 7 procent av fakturorna betalas mer än 30 dagar för sent. Jämfört med 2006 har andelen fakturor som betalas mer än 9 dagar för sent minskat från 36 procent till 25 procent.

Hälften av företagen som inte fått betalning i tid har under de senaste tolv månaderna valt att inte debitera dröjsmålsränta och cirka 70 procent har valt att inte kräva förseningsavgift, överlämna skulden till ett inkassobolag eller ansöka om betalningsföreläggande hos kronofogden. Det finns ett tydligt samband mellan storleken på företaget och hur vanligt det är att företaget vidtagit åtgärder när en faktura inte betalats i tid. Ju större företag desto större sannolikhet för att de vidtar åtgärder. Det är till exempel bara 23 procent av de stora företagen som valt att inte kräva dröjsmålsränta under det senaste året medan motsvarande andel för mikroföretagen är 58 procent.

En delförklaring till att så få företag väljer att inte vidta åtgärder när en betalning uteblir är att det är vanligt att företagets utsäts för påtryckningar från sina kunder. Totalt sett har vart fjärde företag upplevt sådana påtryckningar. Två femtedelar av alla företag uppger också att de under det senaste året avstått från att begära förseningsavgift och dröjsmålsränta för att inte riskera att förlora en kund eller försämra en affärsrelation.

När företagen värderar effekterna av betalningsförseningarna är det tydligt att dessa inte upplevs lika negativt som effekterna av de långa avtalstiderna. Detta är naturligt eftersom långa avtalstider medför en generell senareläggning av betalningarna. Förutom likviditeten påverkar betalningsförseningarna framförallt företagets administrativa börda.

3.3.3 Internationell jämförelse

Betalningstider

I samtliga EU/EES-länder understiger de genomsnittliga avtalade betalningstiderna mellan näringsidkare den gräns på 60 dagar som följer av di-

rektivet. Den vanligaste avtalstiden mellan näringsidkare i EU ligger i intervall 15–30 dagar. Det är istället de offentliga myndigheterna som verkar ha svårast att uppfylla direktivets krav. I en tredjedel av länderna överstiger den genomsnittliga avtalade betalningstiden mellan näringsidkare och offentliga myndigheter de 30 dagar som ska gälla enligt direktivet.

Även om de avtalade betalningstiderna i Sverige är kortare än vad som krävs enligt direktivet visar den senaste internationella undersökningen på att de svenska avtalstiderna är längre än i många andra länder. Den tidigare bild av Sverige som ett land med jämförelsevis korta avtalade betalningstider stämmer sålunda inte längre. Detta beror inte på att avtalstiderna i Sverige blivit längre utan på att stora minskningar kan noteras i flera andra länder. Av den senaste undersökningen framgår att de avtalade betalningstiderna är kortare än i Sverige i 16 av de 27 undersökta länderna.

Jämfört med de övriga länderna är den svenska betalningsmoralen förhållandevis god, även om det finns länder där de flesta fakturorna betalas före förfallodagen. Trots den goda betalningsmoralen i Sverige leder det faktum att de avtalade betalningstiderna i Sverige är längre än i många andra länder till att det i praktiken går snabbare att få betalt i 14 av de undersökta länderna. Därmed står det klart att Sverige, även när det gäller de faktiska betalningstiderna, inte längre tillhör de länder där det går snabbast att få betalt för sina varor och tjänster.

Införlivande av direktivet och kompletterande åtgärder

Samtliga medlemsländer har införlivat direktivet. I likhet med Sverige har flertalet länder dock valt att fastställa att, om inget annat avtalats, gäller en betalningstid på 30 dagar mellan näringsidkare. Ett begränsat antal länder har även valt att sätta ett absolut tak för hur lång betalningstid som får avtalas mellan två näringsidkare. I de flesta fall har man valt 60 dagar som tak.

Vid sidan av införlivandet av direktivet har flera länder valt att vidta ytterligare åtgärder. Även om de åtgärder som vidtagits i dessa länder skiljer sig åt finns det gemensamma nämnare. I de fall man valt att införa speciella krav för en viss sektor är dessa vanligtvis inriktade på att korta ned betalningstiderna för färskvaror. Flera länder har även infört tvingande betalningspolicier för myndigheter och frivilliga uppförandekoder för privata aktörer. Det finns vidare flera exempel på rapporteringskrav som tvingar såväl företag som offentliga myndigheter att redogöra för hur de sköter sina betalningar.

I Förenade kungariket infördes 2017 en rapporteringsskyldighet som har flera likheter med detta förslag. I avsnitt 4 görs löpande jämförelser med det brittiska systemet.²

² För mer information om det brittiska systemet hänvisas till *Duty to report on payment practices and performance - Guidance to reporting on payment practices and performance*

3.4 Kommissionens utvärdering av direktivet

I augusti 2016 publicerade kommissionen en rapport³ om tillämpningen av direktivet om sena betalningar vid handelstransaktioner.

Resultatet av den kartläggning som kommissionen låtit genomföra visar på stora likheter med Näringsdepartementets kartläggning av betalningstiderna i Sverige. Det är de stora företagen som kräver långa betalningstider vid förhandlingar med svagare parter. Det är också vanligt att företag väljer att avstå från att kräva dröjsmålsränta och förseningsavgift av rädsla att försämra en affärsrelation.

I rapporten konstaterar kommissionen att det, även om den genomsnittliga betalningstiden långsamt håller på att minska inom EU, är för tidigt att avgöra om de ändringar av direktivet som infördes 2012 har fått avsedd effekt.

Kommissionen konstaterar att när det gäller den privata sektorn har det faktum att direktivet medger en viss flexibilitet vid handel mellan företag utnyttjats av ett antal större företag. De har dragit fördel av sin starkare marknadsposition och krävt orättvisa avtalsvillkor hos mindre leverantörer. Mindre företag väljer dock att inte utöva sina rättigheter vid sena betalningar, av rädsla att skada handelsförbindelsen. Kommissionen bedömer att denna inneboende marknadsobalans inte kan åtgärdas enbart genom lagstiftning, utan anser att den t.ex. bör angripas genom ett mer systematiskt bruk av mjuka åtgärder.

Kommissionen rekommenderar därför att direktivet bevaras i sin nuvarande form. I stället rekommenderar kommissionen medlemsstaterna att inrätta system för att övervaka vilka framsteg som görs samt att offentliggöra uppgifter om genomsnittliga betalningstider inom både den offentliga och privata sektorn. Kommissionen ser även gärna att medlemsstaterna uppmuntrar införandet av andra mjuka åtgärder som uppförandekoder, medling och skapar incitament för punktlig betalning.

3.5 Näringslivets underlag till uppförandekod

I januari 2017 bjöd näringsministern in representanter för näringslivet för att diskutera alternativ till att skärpa lagstiftningen för att korta betalningstiderna. Vid mötet gavs näringslivet en tidsfrist på sex månader för att ta fram förslag på en frivillig åtgärd som kunde bryta utvecklingen mot allt längre betalningstider.

I oktober presenterade näringslivsrepresentanter ett underlag tänkt att utgöra grunden för framtagandet av en frivillig uppförandekod. Flera av Sveriges största företag meddelade samtidigt att de var villiga att skriva under koden när den kommit på plats. Arbete fortgår med att bygga upp förvaltningen kring koden.

³ Rapport från KOM till Europaparlamentet och rådet om tillämpningen av direktiv 2011/7/EU av den 16 februari 2011 om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner, COM(2016) 534 final

I underlaget till uppförandekod är huvudregeln att små och medelstora företag ska få betalt inom 30 dagar från det att en korrekt faktura inkommit. Från denna grundregel finns undantag.

- Koden avser endast inköp av svenska bolag från leverantörer i Sverige.
- Koden gör undantag för offentlig upphandling.
- Längre betalningstid än 30 dagar kan avtalas om leverantören erbjuder erbjuden finansieringslösning.
- 30 dagars betalningstid erbjuds endast leverantörer som begär det.
- För inköp från medelstora företag (antal anställda <50 och omsättning <10 MEUR) kan längre betalningstid avtalas om synnerliga skäl föreligger, såsom vid upphandlingar med leverantörer i olika storleksklasser eller upphandlingar där leverantörer från olika länder deltar.

4 Ett krav på rapportering av betalningstider

4.1 Ett rapporteringskrav införs

Förslag: Ett rapporteringskrav för betalningstider ska införas. De inrapporterade uppgifterna ska publiceras och vara sökbara.

Skälen för förslaget

Regeringen arbetar aktivt med att åstadkomma goda förutsättningar för alla företag i Sverige att verka och utvecklas. Detta gäller inte minst för de små och medelstora företagen som tillsammans utgör en stor arbetsgivare och en viktig motor i svensk ekonomi. Entreprenörskap och företagande ska uppmuntras och ges de förutsättningar som behövs för att kunna bli framgångsrikt. Att skapa och bibehålla ett attraktivt företagsklimat är centralt för sysselsättning, produktivitet och tillväxt. Det utgör därmed grunden för en positiv utveckling i alla delar av landet. Ett attraktivt företagsklimat stärker även svenska företags internationella konkurrenskraft. Ett väl fungerande näringsliv som verkar på en konkurrensutsatt marknad kommer också konsumenterna till del genom lägre priser, högre kvalitet på produkterna och ökade valmöjligheter.

När företag säljer varor och tjänster till andra företag sker betalningen ofta i efterhand genom att parterna avtalar om en betalningstid. Köparen erbjuds på så sätt en viss tidsfrist att betala, en kredit. Krediter är betydelsefulla i näringslivet, eftersom de förenklar betalningsadministrationen och möjliggör en mer effektiv handel. Långa betalningstider och sena betalningar, dvs. betalningar som sker efter den avtalade betalningsdagen, kan dock få negativa effekter. Långa betalningstider leder till försämrad likviditet för leverantörerna, vilket i sin tur ofta leder till att de får sämre möjligheter att utveckla sina verksamheter och till en pressad finansiell

situation. Långa betalningstider kan även öka de kreditrisker som leverantörerna tar. Mot denna bakgrund är den utveckling mot allt längre betalningstider som framträder i regeringens kartläggning problematisk (jfr avsnitt 3.3).

Som framgår av avsnitt 3.2 övervägde den dåvarande regeringen 2013 att införa en tvingande bestämmelse om längst trettio dagars betalningstid vid handelstransaktioner mellan näringsidkare. Efter remittering av detta förslag stod det klart att stora delar av det svenska näringslivet ställde sig mycket kritiska till detta förslag av flera olika skäl.

Genom Näringsdepartementet har det därför tagits initiativ till åtgärder för att få till stånd en självreglering inom näringslivet i syfte att försöka bryta utvecklingen mot allt längre betalningstider genom att uppmuntra näringslivet att vidta frivilliga åtgärder. Departementet har dock hela tiden varit tydligt med att alternativet, att i lag fastställa vilken betalningstid som får avtalas, kvarstår om de åtgärder som näringslivet själva åtar sig inte visar sig leda till en förändring.

I oktober 2017 meddelade företrädare för näringslivet att man enats om ett underlag som kan ligga till grund för framtagandet av en frivillig uppförandekod. I underlaget ligger fokus på att försöka få de stora företagen att erbjuda leverantörer som utgörs av små och medelstora företag betalningstider som inte överstiger 30 dagar. Ett större företag som väljer att avtala om kortare betalningstid kommer troligen att kräva att andra avtalsvillkor ändras. Det vill säga, det stora företaget kommer troligen att anpassa priset på varan eller tjänsten för att täcka den räntekostnad som uppstår för det stora företaget till följd av den förkortade betalningstiden.

Det faktum att kostnaden för kapital är lägre för de stora företagen än för de små talar dock för att det mindre företaget kommer att vinna på förändringen. Detta gäller framför allt för de företag som av olika skäl har svårt att överhuvudtaget få tillgång till extern finansiering. Den ökade likviditeten hos de mindre företagen kommer dessutom att påverka såväl deras lönsamhet som möjligheten att öka antalet anställda. Enligt Näringsdepartementets kartläggning bedömer mer än vart tredje mikroföretag och mer än vart fjärde småföretag att de långa betalningstiderna har mycket eller ganska stor betydelse för deras möjlighet att öka antalet anställda. Närmare hälften av de små och medelstora företagen bedömer dessutom att de långa betalningstiderna har mycket eller ganska stor betydelse för deras lönsamhet.

Det är alltför tidigt att bedöma om detta första steg mot en självreglering kommer att vara tillräckligt för att korta ner betalningstiderna för små och medelstora företag. För att initiativet ska vara framgångsrikt krävs det att flertalet av de stora företagen väljer att signera en framtida kod och förändra sitt betalningsbeteende. Dessutom kommer det att ta tid innan företagen anpassat sina avtal och betalningsrutiner.

Det finns sålunda ingen garanti för att den frivilliga åtgärd som delar av näringslivet nu ställt sig bakom kommer att vara tillräcklig för att bryta utvecklingen mot allt längre betalningstider i Sverige. Det faktum att det är de största företagen som tagit initiativet talar dock för att detta på lång sikt kan leda till en generell attitydförändring som medför att den starkare parten vid en förhandling inte längre utnyttjar sin ställning och kräver att det mindre företaget ska agera som en bank.

I syfte att säkerställa att en frivillig uppförandekod är tillräckligt för att bryta utvecklingen mot allt längre betalningstider i Sverige är det centralt att det på ett enkelt sätt går att följa hur betalningstiderna utvecklas. Som framgått ovan har det vid två tillfällen genomförts särskilda kartläggningar över betalningstiderna i Sverige. Därutöver tar Intrum årligen fram en rapport över hur betalningstiderna utvecklas i ett stort antal länder. Dessa undersökningar bygger på att de tillfrågade företagen ska uppskatta hur de själva eller deras kunder sköter sina betalningar. Vid den undersökning som genomfördes inom ramen för Betalningstider i näringslivet (SOU 2007:55) valdes vissa av de intervjuade företagen ut och ombads kontrollera när fakturorna faktiskt betalats. Det visade sig då att företagen kraftigt hade underskattat andelen fakturor som betalats för sent. Undersökningarna visar även att det finns en tendens att överskatta det egna företagens agerande alternativt att underskatta kundernas agerande. I Näringsdepartementets undersökning från 2016 var det till exempel två tredjedelar av de tillfrågade företagen som angav att de betalade alla sina fakturor i tid samtidigt som 80 procent av företagen angav att deras kunder under de senaste 12 månaderna betalat fakturor för sent. Detta visar att det krävs att man går från uppskattningar till kontroll av enskilda fakturor för att få en korrekt bild av vilka de faktiska betalningstiderna är.

De undersökningar som hittills gjorts säger inte heller något om vilka avtalsvillkor enskilda företag tillämpar eller vilka företag som ofta betalar för sent. Det som redovisas är ett genomsnitt och det finns därmed inget i dessa undersökningar som leder till att enskilda företag ges en anledning att förändra sitt beteende.

Mot denna bakgrund medför ett införande av en obligatorisk rapporteringsskyldighet flera fördelar. Med en sådan rapporteringsskyldighet kommer det år för år vara möjligt att följa hur betalningstiderna utvecklas. Informationen kommer inte längre att baseras på uppskattningar från ett urval av företag utan på uppgifter från redovisningssystemen från samtliga företag som omfattas av rapporteringsskyldigheten. Genom den årliga rapporteringen kommer frågan om betalningstider att ständigt hållas aktuell vilket kommer att öka pressen på näringslivet att verka för att den frivilliga uppförandekoden kan vända utvecklingen mot allt längre betalningstider.

De inrapporterade uppgifterna ska göras tillgängliga för alla intresserade. Tillgängliggörandet av uppgifterna ska dels ske genom en digital tjänst som gör det möjligt för leverantörer att söka på enskilda företag, dels på ett sätt som gör det möjligt för externa intressenter att göra egna sammanställningar över de uppgifter alla eller vissa företag rapporterat in.

När de inrapporterade uppgifterna blir offentliga kommer det att bli tydligt vilka företag som kräver längst betalningstider av sina leverantörer och vilka som är sämre på att betala i tid. Offentliggörandet av dessa uppgifter kan förhoppningsvis fungera som ett incitament för de företag som tillämpar längst betalningstider att självmant anpassa tiderna nedåt. För underleverantörer kan informationen användas vid avtalsförhandlingar med potentiella kunder. Med kunskap om vilka villkor kunden gett till andra leverantörer och hur kunden skött sina betalningar förstärks de mindre företagets förhandlingsposition.

Vid en hearing som hölls i Näringsdepartementet i mars 2018 diskuterades olika alternativa utformningar av rapporteringsskyldigheten. Vid hea-

ringen deltog bl.a. representanter för några av de största företagen i Sverige och företrädare för mindre företag. Förslagen i denna promemoria har anpassats efter de synpunkter som då framfördes.

4.2 Endast vissa företag bör vara rapporteringsskyldiga

Förslag: Företag bildade enligt svensk rätt där medelantalet anställda under vart och ett av de två senaste räkenskapsåren uppgått till minst 500 stycken är rapporteringsskyldiga.

Skälen för förslaget

Såväl Näringsdepartementets kartläggning från 2016 som Intrums undersökningar (European Payment Report 2017) visar att det är de stora företagen som driver utvecklingen mot längre betalningstider. Närmare hälften av alla företag i Näringsdepartementets kartläggning instämmer helt eller delvis i påståendet att påtryckningar från företag i dominerande ställning medför att underleverantörer tvingas acceptera långa betalningstider. Detta leder till att mindre företag, för att inte gå miste om en affär, går med på betalningstider som inte är anpassade till eller optimala för verksamheten. Kartläggningen visar även att de förändringar i lagstiftningen som infördes 2013 inte har haft någon effekt. Detta beror till stor del på att det är vanligt att företag väljer att avstå ifrån att debitera förseningsavgift och dröjsmålsränta eftersom de inte vill riskera att försämma relationen med sina kunder.

Införandet av en rapporteringsskyldighet kommer att medföra att det uppstår administrativa kostnader för de företag som omfattas av skyldigheten. Det finns därför anledning att så långt som möjligt begränsa antalet företag som omfattas. Då det står klart att det är de stora företagen som drivit på utvecklingen mot längre betalningstider bör fokus ligga på att försöka få dessa företag att förändra sitt beteende. Det kan även konstateras att näringslivets utkast till uppförandekod syftar till att få de stora företagen att förändra sitt beteende gentemot de mindre företagen. Det framgår även av Näringsdepartementets kartläggning att de långa avtalstiderna till viss del förklaras av en dominoeffekt. Det vill säga, när ett stort företag kräver en lång betalningstid kommer det stora företags underleverantörer att ställa motsvarande krav på sina underleverantörer. Även detta skäl talar för att rapporteringsskyldigheten, åtminstone i ett första steg, bör begränsas till de stora företagen. Om uppförandekoden samt rapporteringsskyldigheten leder till att de stora företagen förkortar de avtalade betalningstiderna kan det förhoppningsvis leda till en omvänd dominoeffekt där även medelstora företag avstår från att kräva långa betalningstider från sina mindre underleverantörer. Det finns dock anledning att längre fram kontrollera att så verkligen blir fallet då det, med de åtgärder som nu föreslås, kommer att saknas incitament för medelstora företag att ändra sitt beteende gentemot sina underleverantörer. Om de åtgärder som nu vidtas är framgångsrika kommer det dock att bli svårare för de medelstora företagen att

argumentera för behovet av långa betalningstider gentemot sina underleverantörer.

Det är främst två utgångspunkter som bör vara avgörande för att fastställa hur stora företag ska definieras. För det första bör tolkningsproblem och osäkerhet undvikas genom att använda en definition som företagen redan känner till. För det andra ska definitionen omfatta en så stor andel av de företag som drivit på utvecklingen mot längre betalningstider att åtgärden bedöms få effekt.

När det gäller den första punkten finns det i dag flera olika definitioner som delar in företagen i olika storlekar.

Inom EU har man valt att definiera små och medelstora företag som företag:

- som sysselsätter färre än 250 personer och
- vars årsomsättning inte överstiger 50 miljoner euro eller vars balansomslutning inte överstiger 43 miljoner euro per år.⁴

Denna definition återfinns också i svensk rätt, bl.a. i konkurrensskadelagen (2016:964) och i lagen (2014:266) om energikartläggning i stora företag. Det är även denna definition som näringslivet valt att använda i underlaget till uppförandekoden.

I redovisningsdirektivet⁵ definieras stora företag som företag som på balansdagen överskrider minst två av följande tre gränsvärden:

- en balansomslutning om 20 miljoner euro
- en nettoomsättning om 40 miljoner euro
- ett genomsnittligt antal anställda under räkenskapsåret på 250 personer.

Det är dessa gränsvärden som kravet på hållbarhetsrapportering i 6 kap. 10 § årsredovisningslagen (1995:1554) knutits till. Redovisningsdirektivets definition har också använts för att avgränsa rapporteringsskyldigheten i Förenade kungariket. Det enklaste sättet är emellertid att dela in företagen i olika storlekkategorier enbart utifrån antalet anställda. Företagen har dessutom redan kunskap om medelantalet anställda under det senaste räkenskapsåret eftersom denna uppgift enligt 5 kap. 20 § årsredovisningslagen ska framgå av årsredovisningen. Därtill kommer att det endast är antalet anställda som har använts i regeringens kartläggning, och det finns därför inget i det underlaget som visar hur stor betydelse balansomslutning och omsättning har när det gäller bedömningen av ett företags förmåga att förlänga betalningstider. Sammantaget bör därför antalet anställda användas vid fastställandet av vilka företag som ska rapportera in uppgifter om sina betalningstider.

När det gäller vilket gränsvärde som ska användas är det viktigt att rapporteringsskyldigheten träffar en tillräckligt stor andel av de företag som drivit på utvecklingen mot längre betalningstider. Samtidigt ska gränsvärdet vara sådant att inte onödigt många företag drabbas av de ökade administra-

⁴ Kommissionens rekommendation av den 6 maj 2003 om definitionen av mikroföretag samt små och medelstora företag, 2003/361/EG, bilaga, avdelning 1, artikel 2.1.

⁵ Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/34/EU av den 26 juni 2013 om årsbokslut, koncernredovisning och rapporter i vissa typer av företag, om ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/43/EG och om upphävande av rådets direktiv 78/660/EEG och 83/349/EEG, artikel 3.4.

tiva kostnaderna. Mot denna bakgrund bör kretsen rapporteringsskyldiga företag utgöras av företag som har minst 500 anställda. Enligt SCB:s företagsregister finns det knappt 1 000 sådana företag i Sverige. Det har övervägts att dra gränsen vid 250 anställda, då detta är ett gränsvärde som återkommer i flera av de befintliga storleksindelningarna. Det är emellertid tveksamt om företag med 250 anställda är tillräckligt stora för att inneha en förhandlingsposition som medför att de kan kräva långa betalningstider. 500 anställda framstår därför som ett mer balanserat gränsvärde. För att undvika att ett enskilt företag som ligger nära gränsvärdet alltför ofta ska gå från att omfattas av rapporteringsskyldigheten till att inte omfattas, och tvärtom, ska en tröghet byggas in. Företag ska därför endast vara skyldiga att rapportera in sina betalningstider om de haft minst 500 anställda under vart och ett av de två senaste räkenskapsåren.

Det har även övervägts om koncerner med minst 500 anställda bör omfattas av rapporteringsskyldigheten. Det faktum att ett mindre företag som ingår i en större koncern kan ha en starkare förhandlingsposition än ett jämstort företag som inte ingår i en koncern talar för en sådan ordning. Risken är dock att införandet av ett krav på moderföretaget att redovisa betalningstider för samtliga dotterföretag skulle medföra betydande omkostnader och i vissa fall innebära att småföretag måste lägga resurser på att ta fram informationen. Detta gäller speciellt i koncerner där de ingående företagen inte använder samma redovisningssystem. Det har därför bedömts som tillräckligt att kräva att företag med minst 500 anställda rapporterar in sina betalningstider var för sig. Huruvida dessa företag är moderbolag eller dotterbolag i en koncern ska sålunda sakna betydelse vid fastställande av om de omfattas av rapporteringsskyldigheten.

Det ska även framgå av lagen att det endast är svenska företag som omfattas av rapporteringsskyldigheten. Skälet till detta är att undvika att bidra till att skapa en situation där företag som är verksamma i flera länder tvingas ta fram olika rapporter för olika marknader. Än så länge är det endast Förenade kungariket som infört liknande krav men det kan inte uteslutas att fler länder följer efter. Som framgår i avsnitt 3.4 har kommissionen rekommenderat medlemsstaterna att vidta nationella åtgärder för att följa hur betalningstiderna utvecklas inom respektive land. Rapporteringsskyldigheten som införts i Förenade kungariket är endast tillämplig på företag bildade enligt brittisk rätt och rapporteringsplikten i Sverige ska på motsvarande sätt endast gälla för företag bildade enligt svensk rätt.

4.3 Rapporteringsperiod och intervall

Förslag: Rapporteringen ska ske en gång per år. Rapporteringsperioden ska sträcka sig från och med den 1 juli till och med den 30 juni följande kalenderår och rapporten ska vara den ansvariga myndigheten till handa senast den 31 augusti.

Skälen för förslaget

Hur ofta företag ska rapportera bör avgöras av syftet med rapporteringen. Som framgår i avsnitt 4.1 införs rapporteringskravet för att göra det möjligt att kontrollera att den frivilliga uppförandekod som tas fram av näringslivet får effekt. Därutöver kommer publiceringen av de inrapporterade uppgifter att fungera som ett incitament för företagen med längst betalningstider att anpassa sig. För att uppnå dessa syften är det fullt tillräckligt om rapporteringen sker en gång per år. Publiceringen av uppgifterna kan dock även användas av underleverantörer som vill informera sig om hur en potentiell kund sköter sina betalningar. För detta syfte är det viktigare att uppgifterna är aktuella. När motsvarande rapporteringsskyldighet infördes i Förenade kungariket övervägde den brittiska regeringen att kräva att uppgifterna rapporterades in fyra gånger varje år just av detta skäl.⁶ Till sist valde man dock halvårsvisa rapporteringsperioder.

Även om underleverantörer kan ha nytta av tillgång till aktuell information om hur en potentiell kund sköter sina betalningar får detta ses som en positiv bieffekt av det verkliga syftet med att införa ett rapporteringskrav. Underleverantörernas behov av aktuell information utgör därför inte ett tillräckligt tungt vägande skäl för att motivera den ökade administrativa börda som ett krav att rapportera flera gånger per år skulle innebära. Rapporteringsskyldiga företag ska därför rapportera en gång per år.

I Förenade kungariket har man valt att anpassa redovisningsperioden till respektive företags redovisningsår. Fördelen med en sådan lösning är att framtagandet av statistiken avseende betalningstider kan samköras med den ordinarie ekonomiska redovisningen. Det innebär dock även att det saknas ett naturligt tillfälle att uppmärksamma betalningstidsfrågan. Om man i stället väljer att fastställa ett datum då samtliga företag ska redovisa sina betalningstider ökar chanserna att betalningstiderna årligen får den uppmärksamhet som krävs för att öka pressen på företagen att förkorta sina betalningstider. Redovisningsperioden ska därför sträcka sig från och med den 1 juli till och med den 30 juni och vara densamma för samtliga företag. De rapporteringsskyldiga företagen har sedan två månader på sig att sammanställa informationen och rapporteringen ska ske senast den 31 augusti.

⁶ Duty to report on payment practices and performance – Government response and draft regulations, December 2016

4.4 Rapporteringens omfattning

Förslag: Underlaget för rapporteringen ska utgöras av det rapporteringsskyldiga företagens inköp av varor och tjänster från företag som ingår i Statistiska centralbyråns företagsregister.

De rapporteringsskyldiga företagen ska lämna uppgifter om genomsnittlig avtalad betalningstid, genomsnittlig faktisk betalningstid samt andelen fakturor som betalats för sent.

I de fall avtal om omvänd factoring föreligger ska uppgifter för dessa avtal redovisas separat.

Skälen för förslaget

Rapporteringsskyldigheten ska inte vara mer omfattande än vad som är nödvändigt för att syftet med rapporteringen uppnås.

En första avgränsning kan ske genom att endast kräva att de stora företagen rapporterar in uppgifter avseende fakturor och betalningar där det stora företaget agerat köpare. Det är i rollen som köpare som de stora företagen kan använda sin starka förhandlingsposition för att kräva långa avtalstider. Med denna begränsning av rapporteringsskyldigheten blir det också tydligt att det som är problematiskt är när de mindre företagen pressas att godta längre betalningstider än de är bekväma med. När de stora företagen agerar säljare kan det inom vissa branscher tvärtom finnas ett behov av att kunna erbjuda sina kunder långa betalningstider. Så är fallet inom t.ex. dagligvaruhandeln och säsongsbetonade branscher. Det saknas därför skäl att låta rapporteringsskyldigheten omfatta kontrakt där det stora företaget är säljare.

Nästa avgränsning som kan göras är att undanta fakturor och betalningar där underleverantören inte är ett företag i Sverige. Syftet med rapporteringsskyldigheten är att mäta hur betalningstiderna utvecklas i Sverige. Om rapporteringsunderlaget även innefattar fakturor från företag utanför Sverige kommer statistiken sålunda att bli missvisande. I Förenade kungariket har man valt att avgränsa rapporteringsunderlaget genom att definiera kontrakt med brittisk anknytning som kontrakt där brittisk rätt, i avsaknad av lagval, är tillämplig. En sådan definition innebär att det rapporterade företaget måste göra en bedömning av varje enskilt kontrakt. Även om denna bedömning i många fall kan vara enkel att göra, medför denna avgränsning att bedömningen trots allt måste göras och att uppgiften ska registreras. Stora företag kan ha tusentals underleverantörer och varje lösning som innebär att alla dessa ska klassificeras på ett sätt som inte redan sker bör därför undvikas.

Som framgår av avsnitt 4.5 kommer Statistiska centralbyråns (SCB) företagsregister att användas för att dela upp företagen i olika storlekskategorier. Av detta följer att rapporteringsunderlaget endast kan innehålla fakturor från företag som finns med i SCB:s register. I företagsregistret ingår samtliga juridiska personer som tilldelats ett organisationsnummer, vissa

fysiska personer samt vissa dödsbon.⁷ Även utländska juridiska personer kan tilldelas ett organisationsnummer. Det sker till exempel när en utländsk juridisk person begär ett godkännande för F-skatt för att utföra ett uppdrag i Sverige. Även filialer till utländska juridiska personer tilldelas ett organisationsnummer. De utländska företag som ingår i registret är sålunda sådana som bedriver verksamhet i Sverige. Genom att avgränsa rapporteringsunderlaget till fakturor från företag som finns med i SCB:s företagsregister kommer statistiken sålunda att visa hur betalningstiderna i Sverige utvecklas.

När det gäller vilka uppgifter som ska rapporteras kan det brittiska systemet tas som utgångspunkt. Där ska företagen redogöra för:

- standardavtal,
- den längsta betalningstiden som avtalats under perioden,
- om standardavtalen ändrats under perioden och hur de i så fall informerade sina underleverantörer om ändringarna,
- tvistlösningsprocedurer,
- om de erbjuder omvänd factoring,⁸
- om de använder e-fakturor,
- om de tar ut en avgift av underleverantörer som vill finnas med på listan över leverantörer,
- om företaget har signerat en uppförandekod,
- genomsnittlig betalningstid,
- andel fakturor som betalats inom 30 dagar, inom 31–60 dagar och andel som betalats senare än 60 dagar efter att de inkom,
- andel fakturor som betalats för sent.

Det är tydligt att det brittiska systemet, förutom att fokusera på de faktiska betalningstiderna och försenade betalningar, även syftar till att tydliggöra hur de stora företagen behandlar sina underleverantörer på ett mer allmänt plan. I Sverige införs dock rapporteringsskyldigheten endast i syfte att komma till rätta med avtalstiderna och de försenade betalningarna. Jämfört med den brittiska omfattningen av rapporteringsskyldigheten kan därför förenklingar göras. Det är tillräckligt om de rapporteringsskyldiga företagen lämnar uppgift om genomsnittlig avtalad betalningstid, genomsnittlig faktisk betalningstid samt andelen fakturor som betalats för sent. Med hjälp av dessa uppgifter är det möjligt att följa hur betalningstiderna utvecklas samtidigt som det skapas ett incitament för företag med längst betalningstider och som betalar sent att ändra sitt beteende. Genom att begränsa kraven till att endast omfatta statistik, och inte kräva information om exempelvis standardavtal, förbättras även möjligheterna att skapa ett helt automatiserat uppgiftslämnande.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer ska närmare specificera vilka uppgifter som ska rapporteras in och hur olika avtalstyper ska hanteras. Utgångspunkten bör dock vara att så långt som möjligt eftersträva att rapporteringsskyldigheten kan fullgöras genom att använda de

⁷ De fysiska personer som ingår är de som har inregistrerad firma och/eller är arbetsgivare och/eller är momsregistrerade och/eller F-skatteregistrerade samt utländska fysiska personer ej bosatta i Sverige som bedriver näringsverksamhet i Sverige. De dödsbon som ingår är de som är arbetsgivare och/eller är momsregistrerade.

⁸ Även kallat supply chain factoring och leverantörsfinansiering.

uppgifter som respektive företag redan har inlagda i sina system. Det vill säga, vid fastställandet av hur den genomsnittliga avtalstiden och den faktiska betalningstiden ska beräknas ska hänsyn tas till att de rapporterings-skyldiga företagen använder olika tillvägagångssätt när de för in uppgiften om betalningstid och förfalldatum i sina system. Till exempel kopplar vissa företag varje inkommen faktura till de avtal som reglerar köpet och låter systemet hämta information om betalningstid direkt från avtalet medan andra företag utgår ifrån fakturans uppgift om förfalldatum.

När det gäller hur definitionerna ska hantera olika typer av avtal finns det anledning att särskilt nämna de avtal där leverantören accepterat ett erbjudande om omvänd factoring. Vid omvänd factoring erbjuder en köpare sina leverantörer att via ett finansbolag få betalt så snart köparen godkännt fakturan. På förfalldagen betalar sedan köparen fakturan direkt till finansbolaget. Vid omvänd factoring är det vanligt med längre avtalade betalningstider men i praktiken är den betalningstid som följer av avtalet den tid köparen har på sig att betala till finansbolaget och inte den tid leverantören måste vänta på att få betalt för den vara eller tjänst denne har levererat. Det vill säga, vid omvänd factoring är det vanligtvis så att den avtalade betalningstiden är betydligt längre än den tid leverantören får vänta på sin ersättning. I rapporteringshänseende kan denna typ av avtal hanteras på två sätt. Beräkningen av den faktiska betalningstiden kan antingen utgå från den tidpunkt då det köpande företaget betalar finansbolaget eller den tidpunkt då finansbolaget betalar leverantören.

Oavsett vilket alternativ som väljs leder dock förekomsten av omvänd factoring till att den totala statistiken blir svårtolkad och därmed kan ifrågasättas. Bland de rapporteringsskyldiga företagen kommer det att finnas företag som erbjuder omvänd factoring och sådana som inte gör det, och inom ett och samma företag kommer det att finnas leverantörer som erbjuder omvänd factoring och leverantörer som av olika anledningar inte kvalificerar sig. Om allt redovisas som ett genomsnitt kommer det därför att bli svårt att göra jämförelser företag emellan och även att uttala sig om vilka betalningstider ett enskilt företag faktiskt erbjuder.

För att införandet av rapporteringsskyldigheten ska uppnå sitt syfte är det centralt att statistiken inte kan ifrågasättas. Det är därför nödvändigt att kräva att de företag som erbjuder vissa av sina leverantörer omvänd factoring redovisar genomsnittlig avtalstid, faktisk betalningstid samt andel försenade betalningar uppdelat på avtal för vilka omvänd factoring gäller och på avtal för vilka omvänd factoring inte gäller.

Fakturor som är föremål för tvist ska inte undantas från rapporteringsunderlaget. Ett sådant undantag förutsätter att staten definierar vad som anses utgöra en omtvistad faktura. Även om det är möjligt att ta fram en sådan definition skulle det vara förknippat med stora svårigheter att verifiera att en enskild faktura verkligen är omtvistad. Ett sådant undantag skulle därför riskera att leda till att företag klassar försenade fakturor som omtvistade för att förbättra statistiken. Omtvistade fakturor ska därför ingå i rapporteringsunderlaget och tas med vid beräkningen av andelen försenade betalningar och den genomsnittliga faktiska betalningstiden. Detta kommer dessutom att skapa ett incitament som gör att företagen får anledning att effektivisera sina tvistlösningsförfaranden.

I Förenade kungariket har man undantagit fakturor avseende avbetalning av lån och andra finansiella tjänster då betalningen för dessa tjänster skiljer

sig från övriga tjänster. Det har övervägts att införa ett motsvarande undantag även i den svenska lagstiftningen. Varje undantag kräver dock att de rapporterade företagen tar ställning till om undantaget är tillämpligt på en viss faktura. Det vill säga, undantag leder till mer administration och bör därför om möjligt undvikas. Till skillnad från det brittiska systemet har rapporteringsskyldigheten begränsats till att endast avse fakturor från företag med färre än 250 anställda. En stor del av de rapporteringsskyldiga företagens inköp av finansiella tjänster torde därmed redan vara undantagna. Det har därför inte bedömts vara nödvändigt att införa ett undantag för finansiella tjänster i den svenska lagstiftningen.

4.5 Fördelning på storlekskategori

Förslag: Av de inrapporterade uppgifterna ska det vara möjligt att utläsa hur betalningstiderna utvecklar sig för olika storlekskategorier.

De rapporteringsskyldiga företagen ska förses med de uppgifter de behöver för att kunna dela in sina underleverantörer i företag som har 0–9, 10–49 respektive 50–249 anställda.

Skälen för förslaget

Införandet av en rapporteringsskyldighet syftar till att komma till rätta med de allt längre betalningstider som drabbar små och medelstora företag. För att uppnå detta syfte är det inte nödvändigt att ålägga de rapporteringsskyldiga företagen att redogöra för vilka betalningstider de tillämpar gentemot underleverantörer som utgörs av stora företag. Rapporteringen ska därför endast omfatta betalningstider mellan de rapporteringsskyldiga företagen och dess underleverantörer som har färre än 250 anställda.

Eftersom de mindre företagen inte har samma möjligheter att få extern finansiering är det viktigt att säkerställa att de allra minsta företagen får de bästa betalningsvillkoren. För företag som väljer att förkorta betalningstiderna till sina mindre leverantörer, men bibehålla dem till sina större, är det även önskvärt att de åtgärder man vidtagit för de mindre leverantörerna framgår av statistiken. Detta gäller speciellt för företag som erbjuder sina större leverantörer omvänd factoring (jfr avsnitt 4.4). Företagen ska därför redovisa betalningstider för tre storlekskategorier, företag som har 0–9, 10–49 respektive 50–249 anställda. Genom den förstnämnda kategorin omfattas även företag utan anställda.

Samtidigt kan det konstateras att om de rapporterade företagen ska räkna ut ett genomsnitt för varje storlekskategori så krävs det att det finns ett enkelt sätt att fastställa vilken kategori en underleverantör tillhör. Då det vore orimligt att begära att de rapporteringsskyldiga företagen var för sig ska bedöma vilken storlekskategori en viss underleverantör tillhör krävs det att företagen förses med dessa uppgifter. Den ansvariga myndigheten ska därför förse de rapporteringsskyldiga företagen med de uppgifter de behöver för att kunna fastställa vilken storlekskategori en leverantör tillhör.

Uppgift om storlekskategorier kan inhämtas från SCB:s företagsregister som innehåller en rad uppgifter om samtliga svenska företag (se avsnitt 4.4). Man ska dock vara medveten om att företagsregistrets uppgift om antal anställda inte härrör direkt från respektive företag. SCB använder bl.a. kontrolluppgiften för respektive företag för att räkna fram antalet anställda. Eftersom uppgiften om antal anställda räknas fram finns det en viss felmarginal i variabeln, men då beräkningen endast används för att dela in företagen i storlekskategorier får eventuella fel en begränsad effekt. Företagsregistret regleras i förordning (1984:692) om det allmänna företagsregistret. Av 25 § den förordningen framgår att SCB:s arbete med registret ska finansieras via avgifter. Den ansvariga myndigheten kommer därför att behöva ersätta SCB för att få tillgång till uppgiften om storlekskategori.

4.6 Elektronisk rapportering

Bedömning: Rapporteringen bör ske via en ny digital tjänst.
--

Skälen för bedömningen

För att avgöra hur uppgifterna som rapporterats ska offentliggöras har två möjliga alternativ jämförts. Det första alternativet som övervägts är en komplettering av hållbarhetsrapporten så att denna byggs ut och även innehåller information om företagets betalningstider. Det andra alternativet som övervägts är att skapa ett nytt fristående digitalt rapporteringsförfarande.

Det som talar för att komplettera hållbarhetsrapporten med uppgifter om betalningstider är att det skulle öka chanserna för att de stora företagen skulle börja se korta betalningstider som en integrerad del i ett hållbart företagande. Det som talar mot detta alternativ är det skulle vara förknippat med stora kostnader att manuellt sammanställa information från företagens hållbarhetsrapporter för att få fram den totala bilden av hur betalningstiderna utvecklade sig. För att uppnå syftet med införandet av rapporteringsskyldigheten skulle det dock vara nödvändigt att göra en sådan sammanställning. Dessutom är det en tydlig skillnad mellan den övriga information som en hållbarhetsredovisning ska innehålla, dvs. upplysningar i frågor som rör miljö, sociala förhållanden, personal, respekt för mänskliga rättigheter och motverkande av korruption, och den statistik som ska rapporteras för betalningstider.

Det som talar för att skapa ett fristående system för att rapportera uppgifter om betalningstider är att det möjliggör att alla uppgifter redan från början följer samma mall och finns tillgängliga elektroniskt. Det blir därmed enkelt att göra uppgifterna tillgängliga för underleverantörer och andra intresserade så snart de rapporterats in. Det som talar mot detta alternativ är att det kan uppfattas som mer administrativt betungande för de rapporteringsskyldiga företagen att sätta sig in i ett helt nytt rapporteringssystem jämfört med att lägga till information i en rapport som redan tas fram. Som framgår ovan är det emellertid endast ett fåtal statistiska beräkningar som ska redovisas och målsättningen är att inlämningen ska ske på

enklast möjliga sätt. De initiala investeringskostnaderna för detta alternativ är också större då det förutsätter att en ny digital tjänst för rapporteringen tas fram. Bedömningen är dock att denna initiala kostnad är betydligt lägre än kostnaden för att varje år manuellt sammanställa informationen från hållbarhetsrapporterna.

Sammantaget är det därför tydligt att fördelarna med att skapa ett nytt digitalt rapporteringsförfarande överväger. Hur detta förfarande ska utformas bör regleras på en lägre normgivningsnivå, jämför avsnitt 4.9.

4.7 Ansvarig myndighet

Förslag: Bolagsverket ska utses till ansvarig myndighet för det nya rapporteringsförfarandet.

Bolagsverket ska föra ett register över de uppgifter om betalningstider som rapporteras.

Skälen för förslaget

Införandet av den nya rapporteringsskyldigheten medför att det uppstår ett behov av att utse en behörig myndighet. Den ansvariga myndigheten ska föra ett register över de uppgifter om betalningstider som företagen rapporterar in. Informationen bör sedan göras tillgänglig för alla intresserade parter. Tillgängliggörandet bör göra det möjligt att dels söka information om vad ett enskilt företag rapporterat, dels göra sammanställningar över hur betalningstiderna utvecklas totalt sett. Den myndighet som ansvarar för den nya rapporteringsskyldigheten kommer även att få till uppgift att skapa en digital tjänst för inlämnandet i enligt avsnitt 4.6.

Den myndighet som är bäst lämpad för att fullgöra dessa uppgifter är Bolagsverket. Bolagsverket har i enlighet med ett regeringsuppdrag från 2016⁹ redan infört en digital tjänst för ingivning av årsredovisningar.¹⁰ Även uppgiften att tillhandahålla företagsinformation i sökbara databaser samt att publicera statistik passar väl in Bolagsverkets nuvarande uppgifter.

Sammantaget är därför Bolagsverket väl lämpat att ansvara för såväl skapandet av en digital tjänst för rapporteringen som för publiceringen av inrapporterade uppgifter.

4.8 Tillsyn och sanktioner

Bedömning: Någon tillsyn över att lämnade uppgifter är korrekta eller över utebliven rapportering bör inte utövas.

⁹ Uppdrag att införa en tjänst för ingivning av finansiell information avseende årsredovisningar m.m., N2016/04957/SUN

¹⁰ Sedan den 26 mars 2018 är tjänsten tillgänglig för aktiebolag som följer regelverket K2.

Skälen för bedömningen

Införandet av ett rapporteringskrav sker i stället för en begränsning av företagens avtalsfrihet och innebär att lagstiftaren även fortsatt kommer att låta marknadsaktörerna avgöra vilka betalningstider som ska tillämpas. Ett viktigt syfte med rapporteringsskyldigheten är att göra det möjligt att följa hur betalningstiderna utvecklas och säkerställa att näringslivets egna åtgärder i form av en ny uppförandekod leder till att utvecklingen mot allt längre betalningstider kan brytas. Dessutom kommer rapporteringsskyldigheten, och det faktum att uppgifterna blir offentliga, att skapa ett nytt incitament som kan få de företag som tillämpar längst betalningstid eller ofta betalar för sent att självmant förkorta sina betalningstider. De inrapporterade uppgifterna är därmed inte avsedda att användas för tillsyn eller kontroll.

Det är mot denna bakgrund som det ska avgöras om det är proportionerligt och nödvändigt att införa bestämmelser om tillsyn och sanktioner. En jämförelse kan göras med lagen (2001:99) om den offentliga statistiken som på flera sätt liknar den föreslagna lagen om rapportering av betalningstider. Lagen om den offentliga statistiken innehåller en möjlighet för den statistikansvariga myndigheten att förelägga den uppgiftsskyldige att lämna in den begärda uppgiften. Ett sådant föreläggande får förenas med vite och en uppgiftsskyldig som uppsåtligt eller av oaksamhet inte fullgör sin uppgiftsskyldighet eller lämnar oriktig uppgift kan enligt 25 § dömas till penningböter om högst 1 000 kronor.

Det står klart att det skulle vara förknippat med såväl juridiska som praktiska svårigheter att ge en myndighet i uppdrag att kontrollera att de uppgifter ett företag lämnat in är korrekta. En sådan kontroll skulle nämligen kräva att den behöriga myndigheten gavs tillträde till det rapporterande företagets affärssystem samt tillgång till samtliga köpeavtal och samtliga fysiska och elektroniska fakturor. Att ge en myndighet den typen av ingripande befogenheter kan inte sägas stå i proportion till syftet med rapporteringsskyldigheten.

Ett alternativ till att ge en behörig myndighet befogenhet att kontrollera uppgifterna är att ge den behöriga myndigheten rätt att, på förekommen anledning, kräva att det rapporterande företaget visar att de rapporterade uppgifterna är korrekta. Det skulle till exempel kunna ske genom att det rapporterande företaget ger sin revisor i uppdrag att verifiera att de inrapporterade uppgifterna är korrekta.

Även om det på förhand är svårt att bedöma hur många företag som av olika skäl kan komma att välja att medvetet rapportera in felaktiga uppgifter finns det emellertid anledning att tro att systemet till viss del kommer att bli självreglerande. Om ett företag rapporterat in felaktiga uppgifter kan dess underleverantörer ifrågasätta uppgifterna offentligt och det rapporterande företagets anseende riskerar därmed att skadas. Ett företag som rapporterar in kortare betalningstider än vad det faktiskt tillämpar riskerar även att deras nuvarande och framtida underleverantörer kräver avtalsvillkor som överensstämmer med de som rapporterats. Bedömningen har därför gjorts att det i detta skede saknas skäl att kontrollera att de lämnade uppgifterna är korrekta. Bolagsverket bör dock noga följa utvecklingen och notera alla indikationer som tyder på att företagens rapporter baseras på felaktiga eller missvisande uppgifter.

Genom att kontrollera uppgiften om antalet anställda i ett företags årsredovisningar kommer det att bli förhållandevis enkelt för intresserade att sammanställa vilka företag som är skyldiga att rapportera. Till skillnad mot vad som gäller för många av de uppgifter som ska lämnas enligt lagen om den offentliga statistiken finns det såväl ett intresse från enskilda näringsidkare och olika branschorganisationer, som möjlighet att ta del av vad ett enskilt företag rapporterat avseende sina betalningstider. En utebliven rapportering riskerar därmed att leda till negativ publicitet som skadar det rapporteringsskyldiga företags anseende. Det bör därmed ligga i de rapporteringsskyldiga företagens eget intresse att fullgöra rapporteringsskyldigheten. Det finns därmed inget behov av en möjlighet att utfärda förelägganden eller utdöma viten för att få ett företag att fullgöra rapporteringsskyldigheten. Regeringen avser dock att följa frågan och vid behov komplettera lagstiftningen i denna del.

4.9 Bemyndigande

Förslag: Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer ska bemyndigas att anta ytterligare föreskrifter som reglerar omfattningen av rapporteringsskyldigheten och hur denna ska fullgöras.

Skälen för förslaget

Som framgår av avsnitt 4.4 finns det behov av att närmare specificera vilka uppgifter som ska ligga till grund för rapporteringen och reglera hur olika avtalstyper ska hanteras när avtalstid och faktisk betalningstid beräknas. Slutligen bör det regleras hur rapporterna ska vara strukturerade, vilka format som ska godkännas och hur överföring till Bolagsverket ska ske.

Denna typ av detaljreglering bör införas på förordningsnivå eller i den ansvariga myndighetens föreskrifter. Detta gäller inte minst med tanke på att rapporteringsskyldigheten är en helt ny företeelse och att det därför inte kan utslutas att det kommer att finnas ett behov av anpassningar när systemet varit i drift en tid.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer ska därför bemyndigas att anta ytterligare föreskrifter som reglerar omfattningen av rapporteringsskyldigheten och hur denna ska fullgöras.

5 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Förslag: Lagen ska träda i kraft den 1 januari 2019 och bestämmelserna om rapporteringsskyldigheten ska tillämpas första gången för redovisningsperioden från och med den 1 juli 2019 till och med den 30 juni 2020.

Skälen för förslaget

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2019. Då de rapporterings-skyldiga företagen behöver viss omställningstid för att bl.a. kunna anpassa redovisningssystem och Bolagsverket behöver tid för att kunna skapa den digitala tjänst till vilken rapporteringen ska ske krävs det dock en viss tid innan en första rapportering kan ske. Därför ska bestämmelserna om rapporteringsskyldigheten tillämpas första gången för redovisningsperioden från och med den 1 juli 2019 till och med den 30 juni 2020.

6 Konsekvenser

6.1 Problemet

Långa betalningstider leder till försämrade likviditet för leverantörerna, vilket i sin tur ofta leder till att de får sämre möjligheter att utveckla sina verksamheter och till en pressad finansiell situation. Problemet är extra tydligt för mindre företag som är i behov av god likviditet för att kunna utvecklas och växa samtidigt som de inte har samma möjlighet som större företag att ordna extern finansiering. Även försenade betalningar påverkar givetvis likviditeten men leder också till administrativa kostnader för att hantera betalningspåminnelser och fakturering av dröjsmålsränta och förseningsavgifter.

Näringsdepartementets kartläggning av betalningstiderna visar att utvecklingen går i fel riktning och att de genomsnittliga avtalade betalningstiderna i Sverige har ökat med tre dagar under de senaste tio åren. Internationella undersökningar visar samtidigt att de avtalade betalningstiderna minskar i många andra europeiska länder. För svensk del har detta inneburit att Sverige har gått från att vara ett land med jämförelsevis korta betalningstider till ett land med betalningstider i närheten av det europeiska genomsnittet.

Åtgärder behöver därför vidtas för att bryta utvecklingen mot allt längre betalningstider.

6.2 Alternativa lösningar

Regeringskansliet tog 2013 fram ett förslag till lagstiftning enligt vilken en fordran vid handelstransaktioner mellan näringsidkare skulle betalas senast trettio dagar efter det att borgenären framställt krav på betalning. Regleringen föreslogs vara tvingande, dvs. parterna skulle inte kunna avtala om en längre betalningstid.

Ett flertal remissinstanser framförde allvarlig kritik mot förslaget och motsatte sig att skärpningen skulle genomföras. Kritiken innebar bl.a. att förslaget ledde till försämrade internationell konkurrenskraft för svenska företag samt att det innebar en begränsning av avtalsfriheten på ett sätt som var direkt skadligt, inte minst för många små- och medelstora företags

överlevnad. Vidare ifrågasattes om tvingande civilrättsliga regler om betalningstider överhuvudtaget kunde leda till förbättringar för de små eller medelstora företag som reglerna avser att skydda.

Efter kritiken har arbete pågått med att finna alternativa lösningar och initiativ har tagits för att i stället få till stånd en självreglering. Detta initiativ har resulterat i att representanter för näringslivet tagit fram ett underlag till en frivillig uppförandekod. Om denna uppförandekod kan leda till att utvecklingen mot allt längre betalningstider bryts är det att föredra framför en begränsning av avtalsfriheten. Med en frivillig åtgärd ökar chanserna att näringslivet ändrar attityd till långa avtalade betalningstider och ser korta betalningstider som en del i ett ansvarsfullt företagande där man värnar om underleverantörernas överlevnad och konkurrenskraft. Till skillnad mot en generell begränsning av avtalsfriheten är detta alternativ även mer flexibelt och längre avtalstider kan behållas inom de branscher där affärsmodellerna kräver det.

När det gäller betalningsförseningarna står det klart från såväl Näringsdepartementets egen som kommissionens kartläggning att det är vanligt att företag avstår från att utnyttja de rättigheter som följer av nuvarande lagstiftning. Företagen, och då speciellt mindre företag, väljer ofta att avstå ifrån att debitera dröjsmålsränta och förseningsavgift för att inte riskera att försämma relationen med en kund. En klar majoritet av företagen anser inte heller att de förändringar som infördes i dessa delar 2013 haft någon effekt. Det faktum att borgenärerna inte fullt ut utnyttjar de rättigheter de redan har medför att det saknas skäl att överväga att utöka eller förstärka borgenärernas rättigheter.

Att med anledning av den planerade frivilliga uppförandekoden helt överlåta åt marknaden att komma till rätta med de allt längre betalningstiderna har inte setts som ett alternativ. Det finns ingen garanti för att den frivilliga uppförandekod som nu tas fram inom näringslivet, som enda åtgärd, kommer att kunna bryta trenden mot allt längre betalningstider. För att det ska kunna ske krävs det framförallt att ett stort antal företag väljer att signera koden och frivilligt ändra sitt beteende. Tittar man på de andra länder inom EU där man tagit fram frivilliga uppförandekoder står det klart att anslutningen till dessa varierar stort. I Nederländerna lanserades en kod som riktar sig till de 1 000 största företagen 2015, men hittills har endast 50 företag gått med. I Förenade kungariket, som har haft en kod sedan 2009, är det drygt 2 000 företag som hittills skrivit under. Trots det har bedömningen gjorts att ytterligare åtgärder är nödvändiga och därför införde man 2017 en rapporteringsskyldighet.

Bedömningen har därför gjorts att det är nödvändigt att införa en obligatorisk rapporteringsskyldighet även i Sverige. Denna åtgärd fungerar som ett komplement till de frivilliga åtgärder som genomförs inom näringslivet. Rapporteringsskyldigheten kommer att resultera i statistik av god kvalitet som bl.a. gör det möjligt att följa utvecklingen av betalningstiderna och därmed säkerställa att de frivilliga åtgärderna leder till en verklig förändring. Det faktum att inrapporterade uppgifter blir offentliga kommer dessutom att leda till att det skapas ett nytt incitament för företag med längst betalningstider och som betalar sent att ändra sitt beteende.

6.3 Konsekvenser för staten

Enligt förslaget kommer Bolagsverket att tillföras flera nya uppgifter. Verket ska skapa en ny digital tjänst som gör det möjligt för de rapporteringsskyldiga företagen att på ett så enkelt sätt som möjligt lämna in uppgifter om hur de sköter sina betalningar. De inrapporterade uppgifterna ska göras tillgängliga för alla intresserade. Tillgängliggörandet av uppgifterna ska dels ske genom en digital tjänst som gör det möjligt för leverantörer att söka på enskilda företag, dels på ett sätt som gör det möjligt för externa intressenter att göra egna sammanställningar över de uppgifter alla eller vissa företag rapporterat in.

För att de rapporteringsskyldiga företagen ska kunna fullgöra sin rapporteringsskyldighet behöver de dessutom kunskap om vilken storlekskategori deras underleverantörer tillhör. Bolagsverket ska inhämta dessa uppgifter från SCB:s företagsregister och göra dem tillgängliga för de rapporteringsskyldiga företagen. Som framgått ovan är SCB:s företagsregister avgiftsfinansierat och kostnaden för att få ta del av uppgifterna har beräknats till cirka 0,5 miljoner kronor per år.

Övriga kostnader utgörs till stor del av en initial investeringskostnad för att utveckla den digitala inlämningstjänsten och ett system för att offentliggöra de inlämnande uppgifterna. Initialt kan man även förvänta sig att de berörda företagen har behov av information och hjälp. Därefter uppkommer en löpande kostnad för att förvalta systemen. Enligt en första preliminär bedömning från Bolagsverket kommer den initiala investeringskostnaden att uppgå till ca 3,5 miljoner kronor och förvaltningskostnaden till ca 225 000 kronor.

Bolagsverkets verksamhet finansieras huvudsakligen via avgifter. Det nya rapporteringskravet är dock av sådant slag att det inte bedömts vara motiverat att ta ut en avgift av de företag som omfattas av rapporteringsskyldigheten. Det nya uppdraget ligger också helt vid sidan av Bolagsverkets nuvarande uppdrag. Det går således inte att motivera att de avgifter som Bolagsverket tar ut i dag för bl.a. företagsregistreringar och företagsinteckningar också skulle finansiera kostnaden för det nya uppdraget då det skulle strida mot principen om full kostnadstäckning enligt 5 § avgiftsförordningen (1992:191). Bolagsverket bör därför tillföras medel genom en förstärkning av sakanslaget för att täcka de kostnader som uppkommer i samband med det nya uppdraget. Förstärkningen av sakanslaget sker genom omfördelning av medel avsatta för näringslivsutveckling.

6.4 Konsekvenser för kommunerna

Det aktuella författningsförslaget förväntas inte medföra några konsekvenser för kommunerna.

6.5 Konsekvenser för företag

Det är endast företag med minst 500 anställda som omfattas av rapporteringsskyldigheten. För företag med färre anställda medför förslaget därmed inga nya kostnader. Tvärtom beräknas förslaget leda till att förutsättningarna att driva mindre företag förbättras. Kortare avtalade betalningstider och en högre andel betalningar som görs i tid kommer att öka de mindre företagens tillgång till kapital och därmed förbättra möjligheterna att investera och växa.

Vid framtagandet av förslaget har ett flertal avgränsningar gjorts i syfte att skapa ett system som leder till så lite administration för de rapporteringsskyldiga företagen som möjligt. Rapporteringsskyldigheten omfattar därför endast avtalade och faktiska betalningstider vid transaktioner där det stora företaget agerat köpare och inköp från andra stora företag ska inte rapporteras. Vidare omfattas endast inköp från svenska underleverantörer och inte inköp som görs från företag i andra länder. Slutligen är det endast statistik som ska rapporteras och det införs inte något krav på att de rapporteringsskyldiga företagen ska ta fram skriftlig information om exempelvis olika standardavtal, tvistlösning eller deltagande i uppförandekoder.

När betalningstiderna förkortas kan det leda till att de större företagen anpassar priset på varan eller tjänsten för att kompensera för den ökade kapitalkostnad som uppstår i det stora företaget som en följd av de nya villkoren. Det faktum att kostnaden för kapital är lägre för de stora företagen än för de små talar dock för att det mindre företaget totalt sett kommer att vinna på förändringen. Detta gäller framförallt för de företag som av olika skäl har svårt att överhuvudtaget få tillgång till extern finansiering.

För de stora företagen som omfattas av rapporteringsskyldigheten uppstår i stället kostnader. Initialt består dessa kostnader av utbildningsinsatser för berörd personal och investeringar i kompletteringar av redovisningssystemen och därefter av löpande personalkostnader för att registrera och rapportera uppgifterna.

När motsvarande rapporteringsskyldighet infördes i Förenade kungariket genomfördes intervjuer med 36 företag för att få en uppfattning om de faktiska kostnadernas storlek.¹¹ Dessa intervjuer ger en uppfattning om vilka kostnader som kan förväntas när en liknande skyldighet nu införs i Sverige. De brittiska beräkningarna torde dock ligga i överkant då det brittiska rapporteringskravet är betydligt mer omfattande och dessutom avser halvårsvis rapportering. Enligt en preliminär bedömning från Bolagsverket går det dessutom att skapa ett rapporteringssystem som integreras direkt i företagets redovisningssystem vilket möjliggör att de flesta rapporteringsskyldiga företagen, efter en initial anpassning av sina system, kommer att kunna fullgöra sin rapporteringsskyldighet mer eller mindre med automatik. Motsvarande möjlighet finns inte i Förenade kungariket utan där måste varje företag göra egna beräkningar och sedan logga in på en webbplats för att föra över uppgifterna manuellt.

Enligt den brittiska undersökningen uppskattade de intervjuade företagen den initiala kostnaden till i genomsnitt motsvarande 20 000 kronor och

den löpande kostnaden till drygt 11 000 kronor. Det finns dock stora variationer mellan de intervjuade företagen. För vissa företag kunde uppgifterna hämtas ur nuvarande redovisningssystem medan det för andra företag krävdes nya rutiner och investeringar i nya system. I den brittiska undersökningen fanns det företag som uppskattade att kostnaden för att anpassa IT-systemet skulle uppgå till över 700 000 SEK.

6.6 Konsekvenser för enskilda

Det aktuella författningsförslaget förväntas inte medföra några konsekvenser för enskilda.

6.7 Konsekvenser för miljön

Det aktuella författningsförslaget förväntas inte medföra några konsekvenser för miljön.

6.8 EU-rätten

Förslaget går utöver bestämmelserna i direktiv 2011/7/EU om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner. Införandet av en rapporteringsskyldighet är dock helt i linje med kommissionens rekommendation. I rapporten från 2016 uppmantrar kommissionen medlemsstaterna att inrätta ett system eller förfarande för att övervaka framsteg samt rapportera och offentliggöra uppgifter om genomsnittliga betalningstider.¹²

När det gäller anmälningsplikt enligt direktiv 2006/123/EG om tjänster på den inre marknaden bedöms någon sådan inte föreligga. Rapporteringsskyldighet införs endast för företag bildade enligt svensk rätt och företag som endast tillfälligt bedriver verksamhet i Sverige berörs därmed inte. Eftersom förslaget inte innehåller krav av det slag som framgår av artikel 15.2 i direktivet föreligger därmed ingen anmälningskyldighet.

6.9 Övriga konsekvenser

Förslagen saknar betydelse för jämställdheten mellan män och kvinnor, för möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen samt för den offentliga servicen.

¹² Rapport från KOM till Europaparlamentet och rådet om tillämpningen av direktiv 2011/7/EU av den 16 februari 2011 om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner, COM(2016) 534 final

7 Författningskommentar

Förslaget till lag om rapportering av betalningstider

1 § Denna lag syftar till att åstadkomma en öppen redovisning av betalningstider för att förbättra likviditeten i företag med färre än 250 anställda. Lagen innehåller bestämmelser om skyldighet för vissa företag att rapportera uppgifter om betalningstider vid köp av varor eller tjänster.

I paragrafen anges lagens syfte och en övergripande beskrivning av bestämmelsernas innehåll. Genom en öppen redovisning av betalningstider ska likviditeten i företag med färre än 250 anställda förbättras. Bestämmelserna innebär att vissa företag ska rapportera uppgifter om betalningstider vid köp av varor eller tjänster. Genom begränsningen till köp träffar rapporteringsskyldigheten företag som agerar som köpare.

Övervägandena finns i avsnitt 4.1.

2 § I denna lag betyder

rapporteringskyldigt företag: ett företag bildat enligt svensk rätt där medelantalet anställda under vart och ett av de två senaste räkenskapsåren uppgått till minst 500,

svenska företag: företag som ingår i Statistiska centralbyråns allmänna företagsregister,

avtal om omvänd factoring: avtal som innebär att leverantören får betalt från ett finansbolag när köparen godkännt fakturan,

redovisningsperiod: från och med den 1 juli till och med den 30 juni följande kalenderår.

I paragrafen finns definitioner av vissa uttryck i lagen. Av definitionerna följer vilka företag som utgör den rapporteringsskyldiga kretsen av företag. Vidare definieras vad som avses med svenska företag, avtal om omvänd factoring och redovisningsperiod.

Övervägandena finns i avsnitt 4.2–4.4.

3 § Ett rapporteringsskyldigt företag ska till Bolagsverket senast den 31 augusti varje år rapportera uppgifter om betalningstider vid köp av varor eller tjänster från svenska företag med färre än 250 anställda.

Följande uppgifter ska rapporteras för fakturor som betalats under den senaste redovisningsperioden:

1. den genomsnittliga avtalade betalningstiden,
 2. den genomsnittliga faktiska betalningstiden, och
 3. den andel fakturor som betalats efter utgången av avtalad betalningstid.
- Uppgifterna enligt andra stycket ska redovisas var för sig för
1. företag som har 0–9 anställda,
 2. företag som har 10–49 anställda, och
 3. företag som har 50–249 anställda.

När det gäller köp för vilka avtal om omvänd factoring träffats, ska uppgifterna enligt första–tredje styckena redovisas separat.

Paragrafen reglerar innehållet i rapporteringsskyldigheten.

Av *första stycket* följer att ett rapporteringsskyldigt företag ska rapportera uppgifter till Bolagsverket senast den 31 augusti varje år och att rapporteringen avser köp från svenska företag med färre än 250 anställda. Det

innebär att ett rapporteringsskyldigt företag har två månader på sig efter redovisningsperiodens slut att färdigställa sin rapportering.

Av *andra stycket* framgår vilka uppgifter som ska rapporteras, nämligen genomsnittlig avtalad betalningstid, genomsnittlig faktisk betalningstid och andelen fakturor som betalats efter utgången av avtalad betalningstid, dvs. sådana som har betalats för sent. I fråga om beräkning av sådana betalningstider, se 6 §.

Enligt *tredje stycket* ska uppgifterna redovisas uppdelade på tre storlekskategorier av företaget. Även företag utan anställda omfattas. Se även 4 §.

Av *fjärde stycket* följer, när det gäller köp där avtal om omvänd factoring träffats, att uppgifterna enligt första–tredje styckena ska redovisas separat.

Övervägandena finns i avsnitt 4.3–4.5.

4 § Bolagsverket ska förse ett rapporteringsskyldigt företag med de uppgifter som behövs för att företaget ska kunna fastställa vilka av dess leverantörer som är svenska företag och faller in i storlekkategorierna enligt 3 § tredje stycket.

I paragrafen finns bestämmelser om att Bolagsverket ska förse ett redovisningsskyldigt företag med vissa uppgifter. De uppgifter som avses är dels sådana som ett rapporteringsskyldigt företag behöver för att kunna avgöra vilka företag som är svenska företag, som det uttrycket definieras i 2 §, dels för att kunna göra den uppdelning i redovisningen som följer av 3 § tredje stycket.

Övervägandena finns i avsnitt 4.5.

5 § Bolagsverket ska föra ett register över de uppgifter som rapporteras enligt 3 §.

Enligt paragrafen har Bolagsverket uppgiften att föra ett register över de uppgifter som rapporteras enligt 3 §.

Övervägandena finns i avsnitt 4.7.

6 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om rapporteringsskyldigheten enligt 3 §.

I paragrafen finns bestämmelser om att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om rapporteringsskyldigheten enligt 3 §. Sådana föreskrifter kan t.ex. handla om hur olika avtalstyper och omtvistade fakturor ska hanteras vid beräkningen av de genomsnitt som ska rapporteras enligt 3 §. Vidare behöver det regleras hur rapporterna ska vara strukturerade och på vilket sätt överföring av uppgifterna till Bolagsverket ska ske.

Övervägandena finns i avsnitt 4.9.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.
2. Rapporteringsskyldigheten enligt 3 § tillämpas första gången för redovisningsperioden från och med den 1 juli 2019 till och med den 30 juni 2020.

Enligt *första punkten* träder lagen i kraft den 1 januari 2019.

Av *andra punkten* följer att rapporteringsskyldigheten ska tillämpas första gången för den redovisningsperiod som avser tiden från och med den 1 juli 2019 till och med den 30 juni 2020. Den första rapporteringen ska alltså ske efter den nämnda perioden och senast den 31 augusti 2020.

Övervägandena finns i avsnitt 5.